

BIZALOM

*Havonta kétszer megjelenő szemle,
a világ folyásáról és az ember alkotásairól.*

10. szám.

III. évfolyam.

1932 Pütkösd.

Pütkösd.

Tizenkét kérges kezű, nehéz munkájú, földhözragadt szegény ember... Az egyik halász, a másik vámszedő, a harmadik gyógyító... Verejtéket, görnyedést, bajlódást, gondot közlelő ismerik valamennyien. Az élet adományaiból csak annyi jutott nekik, amennyi a mindennapi legszükségesebb kenyérhez elegendő úgy, hogy ne kelljen éhenhalni... A türelmet, a vesződést, a várokozást, a kérést mindegyik sokat gyakorolta s valamennyi eleget függött emberlársainak parancs szavától, jóindulatától, kegyétől... Egyik sem volt önálló, egyiknek sem volt alkalmá parancsolni, de annál többet engedelmeskedni.

S mégis — amikor egyedül maradtak, mikor Mesterük eltávozott közülük s árvaságukban nem tudták, hogy mitévők legyenek — eljött hozzájuk a Pütkösd lelke. Éppen hozzájuk és senki máshoz nem. Eljött és betöltötte őket, a tanulatlanokat bölcsességgel és tudománnyal, hogy egyszerre csak minden nyelven és mindenki nyelvén tudtak beszélni. Azután betöltötte őket, az erőtlenekeket és tökéletlenekeket, földöntúli erővel, hogy egyszerre csak csodákat tudtak tenni, belegeket tudták gyógyítani s a gonoszokat meg tudták téríteni. S betöltötte őket, az ijedteket, bátorsággal és halálra szántsággal, hogy elmentek széles e világon mindenfelé s megtanítottak minden népet arra, hogy ki az, aki kivezeti az embert a sötétségből, a halálból s a kétségbeesésből. S vértanu halált haltak nyugodt szívvel.

S ők a pütkösdie szellemmel betöltött, kérges kezű, nehéz munkájú, földhözragadtan szegény tizenketten lettek az Isteni megváltás legnagyobb földi munkásai.

A természetbúvár Goethe.

— Halálának 100 éves évfordulója alkalmából.* —

A nagy költők mindenkorban tanulságot tettek mély természetszeretetükről; műveik koruk egész természettudását felölelik. Homeros eposzaiban megismerjük az akkori idők anatómiai tudását, orvoslási módjait, a sebészek munkásságát, érezzük, hogy Kalidászát, India lánglelkű költőjét Sakuntalájában a természet szépségei hatják át, Dantenak az Isteni színjáték megteremtőjének csillagászati jártassága lep meg bennünket. És ki ne csodálná az angol színműírónak, Shakespeare-nak, az emberi lélek e páratlan ismerőjének, széleskörű növényismeretét, orvosi tudását, elmeorvosra való finom megfigyeléseit? Mégis, ezeknek a nagy alakoknak egyike sem volt alkotó természettudós; Goethe az egyes-egyedül, akiben az emberi szellem két legnagyobb megnyilatkozásának, a költészetnek és a természettudományoknak teremtő erejét egyesítve bámulhatjuk.

Goetheben a természettudományok iránti érdeklődést, atyjának a gazdag frankfurti polgárnak természetrajzi gyűjteménye keltette fel már igen korán. Bár az atya kívánságára a jogi pályát választotta, a lipcei egyetemen szívesebben foglalkozott a költészettel és ugyanakkor a misztikus tudományokba és az alkémiába is belemélyedett. Barátai fejesőlválva vettek akkor tudomást sajtósága tanulmányairól, pedig Goethe e téren szerzett tudását is megkapóan tudta később Faust-jában értékesíteni. A strassburgi egyetemen a jogi tanulmányok mellett már komolyan érdekelte az anatómia, szorgalmasan látogatta a klinikákat és egy szülészeti tanfolyamot is hallgatott. Az orvosi tudományok terén szerzett tudásának első eredménye az volt, hogy részt vett Lavater Physiognomische Studien c. munkájának kidolgozásában.

1781-ben Jenában Loder anatómus mellett dolgozott. Itt feltűnt neki az a tanítás, hogy a felső állkapocs két

*Göte a németek legnagyobb költője meghalt 1832 március 22-én.

fele közé iktatott csontocska (os intermaxillare), melybe, a metszőfogak vannak mélyesztve, a legtöbb emlős állat sőt a majmok felső állkapcsában is megtalálható, az emberéből azonban hiányzik. Ugy érezte, hogy ez a tan ellentétben áll, a lelkében már akkor megfogamzott fejlődés eszméjével. Szorgos kutatásaival sikerült is 1784-ben kimutatnia, hogy az állkapocs közötti csont megvan a magzaton, emberi koponyán is, de már korán összeforr a környező csontokkal.

Midőn 1789-ben olaszországi utazásakor a velencei Lidón tartózkodott, különös figyelmet szentelt a tengeri állatoknak és a tengerparti növényeknek. Ekkor hozott neki szolgálja a zsidó temetőből egy repedezett birka-koponyát, amely az állati szervek átváltozásának eszméjét kelti föl benne és fölismeri, hogy a koponya csontok nem mások, mint átalakult csigolyák.

Nem kisebb az öröme akkor, midőn 1786-ban hosszas megfigyelés és vizsgálódás után tisztán kialakul benne a növényi átváltozás (metamorfózis) nagy gondolata. A levélen látja azt az alapszervet, melyből a csészlevél, a szíromlevél, a porzó és a termelőlevél is átalakulás útján kifejlődött. Bizonyítékul felhossa a telt virágokat, melyekben a porzók, szerinte, szíromlevelekké alakultak vissza. A fajok állandóságát, változatlanóságát hirdető Linnével szemben, a fajok változékonyságát, a környező viszonyokhoz való alkalmazkodó képességét hangoztatta. Kutatásainak eredményeit és a belőlük lezúrt gondolatait költői mezbe öltöztetve gyönyörű tan-költeleményeket ír róluk.

Hogy mennyire elfoglalta egész lelkét és gondolatvilágát a fejlődés és átalakulás eszméje, arra jellemző Eckermannal folytatott beszélgetése, az egész világot izgalomba hozó francia júliusi forradalom kitérősekor. Az akkori napok nagy eseményének nem ezt tartja, hanem a fajok állandósága felett, a francia akadémiában Cuvier és Geoffroy Saint Hilaire között kipattant vitái. Ezekben az időkben nem a súlyos politikai változások, hanem az érdekelte legjobban, hogy a francia tudományos világban a természet új felfogása jutott elismeréshez, ami ott a szellemnek az anyag fölötti győzelmét jelentette. Mindebben egyszersmind saját ügyének diadalát és törekvéseinek elismerését látta.

Még a költői alkotásainál is többre becsülte Goethe fénytani tanulmányait. Sehogysém tudott megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a fehér fény, mely szerinte a tisztaságnak és az egyszerűségnek a foglalatja, több színből lenne összetéve.

Goethét, ki a weimari hercegség vezető minisztere volt, megbízta Károly Ágost herceg, ki később meghitt barátja is lett, az ilmenauai bánya fellendítésével és országutak építésének irányításával. Hogy feladatának lelkiismeretesen megfelelhessen, ásványtani és földtani tanulmányokba mélyedt el. Intézkedett, hogy Svájcban bő, idevágó vizsgálati anyag álljon rendelkezésére, ásványokat gyűjtött, Thuringiában és a Harzban geológiai felvételeket végzett, gyakori karlsbadi tartózkodása alatt Csehország ásványkincseivel és geológiájával ismerkedett meg. Messze megelőzte korát, mikor felismerte, hogy a hegysegeket nem a lassú, fokozatos fejlődést erőszakosan megszakító természeti forradalmak hozták létre, hanem olyan földtani átalakulások, melyek észrevétlenül ma is végbe mennek. Első volt, aki rámutatott arra, hogy az idős rétegek állati és növényi kövületeket nem tartalmaznak, ilyenek a fiatalabbakban fordulnak elő, úgy, hogy segítségükkel a rétegek korát is meg lehet határozni. A gránitról két előzetes tanulmányt is hátrahagyott.

Goethe az időjárás tudománya iránt is melegen

érdeklődött. A weimari hercegségben, miniszter korában, az időjárást megfigyelő állomások egész hálózatát rendezte be, az észlelők számára utasításokat dolgozott ki és időjárás-tan (Witterungslehre) cím alatt munkát is írt.

E rövid vázlat után végül még a következőt:

Goethe valóságos szenvedéllyel csüngött a természettudományokon, melyeket nagy szelleme teljes egyetemükben fel tudott ölelni. Ha valami felizgatta, vagy lehangolta, a természettudományokban talált megnyugvást és vigasztalást. A természet szentélyéhez mindig csak mély vallásos áhitattal közeledett, rejtélyeibe a gyarórságot érző ember szerénységével iparkodott behatolni s ezeknek az érzéseinek sok helyen szép költeményében adott kifejezést.

Milyen alapon lehet a revíziót megcsinálni?

A négy éves világháború 1918-ban avval ért véget, hogy a központi hatalmak (Németország, Ausztria, Magyarország és szövetségeseik) éhség és egyéb bajok folytán nem tudták tartani állásaikat s dacára annak, hogy minden fronton az ellenség földjén állottak: letették a fegyvert.

A fegyverletételt kihasználták az ellenséges oldalon arra, hogy reánk kényszerítettek olyan igazságtalan békeszerződéseket, melyeket nem is szabad tulajdonképpen szerződés névvel illetni, hanem legfeljebb csak parancs névvel! Ezek a békeparancsok megcsönkítették Németországot, Ausztriát, s megcsönkítették $\frac{2}{3}$ -ával Magyarországot. E csönkítések és a kivett hadisarcok, melyeket „jóvátételnek“ neveztek el, tönkretették mind a három országot. Ámde Németország, Ausztria és Magyarország tönkremenése maga után vonta Anglia, Francia és Olaszországok süllyedését, úgy, hogy ma már Európában minden elfogulatlanul gondolkodó ember láthatja, hogy a békeszerződések igazságtalanságai, előbb-utóbb nemcsak az egykori központi hatalmak, hanem egész Európa romlását fogják maguk után vonni. Világosan következik ebből, hogy Európa küszöbön álló végromlását nem lehet másképpen megakadályozni, csak a fennforgó igazságtalanságok kiküszöbölése, vagyis a *békeszerződések megváltoztatása, más szóval: a revízió által.*

Nagy kérdés azonban, hogyan, milyen alapon lehet megcsinálni a revíziót? Hisz volt ellenségeink rendkívül ragaszkodnak a békeszerződésekhez! Hisz még a lefegyverzés kérdésében sem tudtak megegyezni az európai államok s a franciák által felvetett terv a Dunai államok egyesülésére vonatkozólag sem valósulhatott meg. *Jelen helyzetben a békeszerződés intézkedéseit csak úgy lehet megváltoztatni, hogy maga a békeszerződés érvényben marad. Vagyis magában a békeszerződésben kell keresni egy pontot, amelyre a revíziót építeni lehet.*

Ebben a kérdésben Nagy Emil, pártunkívüli országgyűlési képviselő, a képviselőház ülésén egy hatalmas beszédet mondott, melyben jogilag és emberileg világosan kimutatta, hogy mire lehetne alapozni a revíziót, anélkül, hogy egyelőre az egész békeszerződés érvényessége megdőlné. Nagy Emil beszédét — melyet a képviselőház minden pártja egyforma lelkesedéssel hallgatott s mely az egész országban nagy visszhangot váltott ki — kivonatban közöljük.

— Teljes lélekkel és bensőséges meggyőződéssel teszem magamévá — mondolta — Franciaország miniszterelnökének azt a javaslatát, amely szerint a volt Kettős-Monarchia romjain létező dunamelléki országok békül-

jenek ki egymással és félretéve a jelenlegi gyűlölködő erkölcsi és gazdasági harcot, működjenek össze valamennyi ország polgárai jólétének az emelésére.

— De igénytelen nézetem szerint minden ilyen értelmű javaslat, amely gazdasági kibékülést céloz, olyan, mintha az orvos csak lázcsillapítót, fájdalomcsillapítót, vagy altatószert adna a betegnek, de nem venne magának arra fáradságot, hogy megkeresse a bajnak a gyökerét, vagyis azt az igazi okot, amely a betegséget előidézi. Ez az ok az elhibázott trianoni békeszerződés és ha valaki valódi békét akar Európának ezen a részén, úgy az nem térhet ki a revíziós magyar igény teljesítése elől. Én mai felszólalásomban kizárólag ezzel a kérdéssel foglalkozom. Erkölcsi jogosultságot ad erre nekem az a körülmény, hogy az összes magyarok között én voltam a legelső, aki a trianoni békeszerződés tarthatatlanságát külföldi előadásokban kifejtettem s én ismertem először az összes magyarok között Rothermere lordot is, sőt az ő üzenetének újságcikk formájában való hazaküldésével tulajdonképpen én indítottam meg a revíziós intenzív gondolatmenetet, s a Lord általam tolmácsoltt üzenete nyomán alakult meg maga a Revíziós Liga is. Amikor a Revízió kikerülhetetlen szükségét hirdetem, felfogásom alaptétele az, hogy Magyarország a Revízió teljesítése nélkül nem tud megfelelni annak a kulturális hivatásnak, amelyet az ezeréves országnak szánt a Sors. Az lehetséges ugyan, hogy az ország továbbra is vergődhessék mai helyzetében Revízió nélkül is, de az kétségtelen, hogyha a Revízió idejében el nem következik, úgy az ország visszatartóztatlanul le fog csúszni a békebeli Szerbia nivójára. Aki tehát akarja azt, hogy Magyarország a nyugati értelemben kultúrország legyen, az nem térhet ki a Revízió követelése elől sem. A nagy szegénység következtében már ma is olyan a lakosság erkölcsi hangulata, hogy azon kultúrállamot fentartani nem lehet, s két út kínálkozik csak számunkra a Revízió nélkül, vagy a biztos államcsőd, vagy pedig a lecsúszás balkáni nivóra. A revíziós igényt nézetem szerint úgy kell felfogni, mint egy nagyszabású nemzetközi perújítást s ezt a perújítási elméletet ki fogom fejteni szóról-szóra ugyanúgy, amint azt már ezelőtt öt évvel előadtam a londoni egyetemen, valamint az Angol Királyi Külügyi Társaságban az angolok lelkes megértése mellett.

Ennek a nagyszabású nemzetközi perújításnak a jogi alaptétele az, hogy az egyes magánembernek is megengedi azt a világ mindennemű jogrendszernek, hogy perújítással éljen olyan bírói ítélet ellen, amelyik nyilvánvalóan megtevesztett bírák agyából született. Ha megvan ez a joga az egyes elítéltnak is, úgy meg kell lennie ennek a jogának egy ártatlanul elítélt nagy nemzetnek is, Trianon rabjainak.

Általános jogelv az, hogy minden helyesen megalapozott perújításnak magából a sérelmes ítéletből kell kiindulnia. A trianoni szerződéssel szemben az a klaszszikus helyzet forog fenn, hogy *maga a békeszerződés indokolása önmagában véve szenzációs perújítás-alapot szolgáltat a revízió számára*. Ugyanis a trianoni szerződésnek szervez és elválaszthatatlan kiegészítő része Millerand volt francia miniszterelnök 1920 május 6-án aláírt levele, amellyel a békeszerződés szövegét az egyesült és társult hatalmak nevében megküldötte Magyarországnak. Maga ez a levél világosan megmondja azt, hogy az a trianoni szerződés indokainak, határozatainak és eszmemenetének indokolása. Szó szerint felolvasta a trianoni szerződés határmegállapításainak ezen kísérő levélben foglalt indokolását s azután így folytatta:

— Az nem lehet vitás, hogy ha magából az indo-

kolásból kitűnik az, hogy az ítéletet félrevezetett, megtevesztett bírák hozták létre, úgy annak ellenében az elítélt nemzetet megilleti a perújítás. Napnál fényesebben ki fogom mutatni azt magából a Millerandi levél tartalmából, hogy ez az eset csakugyan fennforog, vagyis a trianoni mű megtevesztett bírák alkotása. De mielőtt erre rátérnék, egy fogalmat tisztáznom kell: Trianoni szerződésnek szokták nevezni azt az okmányt, amelyet Millerand levele kapcsán megküldöttek nekünk. De kétségtelen, hogy ez az írás csak formájára nézve szerződés, lényegileg azonban nem egyéb, mint közönséges békeparancs. Kiténik ez a levél végén foglalt közlésből, hogy e megküldött okmányt tíz nap alatt műlhatatlanul alá kell írnia Magyarországnak anélkül, hogy azon egy betű változtatást lenne szabad csinálni. Azt az írást, amelyik így jön létre, szerződésnek nevezni nem lehet, hanem annak megfelelő neve legfeljebb csak békediktátum lehet. De ez a szerződés voltaképpen nem is annyira békediktátum, mint inkább valóságos és egyenes büntetőbírói ítélet. Ez kiténik a Millerand-levél elején foglalt következő megállapításból:

„Az egyesült és társult hatalmak nem tudják azt elfelejteni, hogy a felelősségnek milyen jelentékeny része nehezedik Magyarországra a világháború kitöréséért és általában a kettős monarchia által követett imperialisztikus politikáért.“ — *Mi ez egyéb, mint annak elismerése, hogy itt csakugyan nem szerződéssel, hanem büntető ítélettel állunk szemben?* — Ami már most magát a főkérdést illeti, vagyis annak perújítási bizonyítását, hogy ezt a békeparancsot, azaz büntető ítéletet megtevesztett bírák hozták, erre nézve legyen szabad utalnom az imént már fölolvastott szövegre. Ezen szöveg kelte után most már az egész világon tudják azt a perújítási új körülményt, amelynek annakidején halvány ismeretével sem bírtak, mely szerint Magyarország nemcsak hogy nem felelős a világháború kitöréséért, sőt éppen ellenkezőleg, Magyarország azon időbeli közjogi képviselője, mártírhálált gróf Tisza István, a koronatanácsban a leghatározottabban ellenezte a háborút s csak akkor volt kénytelen megadni magát, amikor ott leszavazták. De az is köztudomású ma már, hogy még ekkor is kötötte annak kimondását, hogy bárminő győzelemmel végződjk is a háború, ez nem vezethet a monarchia területi nagyobbodására. Ma már tehát rendelkezésünkre áll az a hatalmas perújítási új bizonyíték, hogy Magyarország ellene volt a világháborúnak, sőt ellene volt minden imperialisztikus törekvésnek is. Ezzel a perújítási bizonyítással tehát elesik az az alaptétel, amelynek alapján Magyarország hetvenkét százalékos hallatlan területi megcsonkítását mondotta ki a trianoni büntető ítélet.

De van még a Millerand-féle levélnek ennél szenzációsabb része is, amely szó szerinti a következőképpen szól:

„Közép-Európában olyanok a néprajzi viszonyok, hogy a politikai határok nem eshetnek teljesen egybe a néprajzi határokkal, ebből az következik, hogy az egyesült és társult hatalmak csak sajnálatlalt határozták el magukat arra a szükségességre, hogy bizonyos magyar lakosságú szigeteknek át kell esniök egy másik állam szuverénitása alá.“

Kell-e ennél szenzációsabb perújítási alap a revízió számára? Hisz a fenti idézetből nyilvánvaló az, hogy a győztes hatalmak az időben való képviselői, abban a szent meggyőződésben éltek, hogy a nemzetiségi elemek által elfoglalt területeken kívül csakis egyes magyar néprajzi szigeteket szakítottak el az anyaországtól. A Millerand-féle levél még azért is mentegetődik, hogy nem tud-

ták a határt úgy megvonni, hogy ezzel egyes magyar néprajzi szigeteket át ne csatoljanak idegen államokhoz. Ezzel ellentétben jól tudjuk, hogy a tény az, hogy nemcsak ilyen néprajzi szigeteket vettek el a magyar fajtól, hanem a határt úgy vonták meg köröskörül, hogy azokkal belementek tömör magyar lakosságú területek húsába és vérébe, még pedig olyan területekbe, amelyek nemcsak hogy nem egyes néprajzi szigetek, sőt ellenkezőleg, a legszorosabb földrajzi összefüggésben vannak a viszsamaradt anyaországgal. A Millerand-levél egy későbbi részében pláne már nem is szigetekről, hanem csak szigetcskékről beszél. A büntető ítéletnek ez az indokolása napnál fényesebben mutatja azt, hogy a békeszerződésnek nevezett mű hamisság és csalás eredménye, mert hisz a határokat éppen nem úgy vonták meg, mint ahogy azt az intéző körök vélték. Egészen biztos az, hogy sem Wilson, sem Lloyd George nem egyeztek volna bele Magyarország hetvenkét százalékos területi megeseonkításába, ha azt tudták volna, hogy a békeszerződés indokolásának elvei lábbal tiportattak, mert nemcsak magyar néprajzi szigeteket vettek el tőlünk, mint ahogy azt a Millerand-levélben foglalt indokolás megállapította, hanem olyan durván mentek bele Magyarország húsába és vérébe, hogy a magyar primási palotával szemben székel a cseh, a szegedi tanyák között pedig a román. Amikor öt év előtt Angliában a Millerand-levélnek ezt a részét megismertettem, legelső hírű jogászok és politikusok jelentették ki, hogy a békeszerződés indokolásának ilyen tartalma után lehetetlenség az elől elzárkózni, hogy az új határokat legalább is hozzák összhangba a Millerand-féle levéllel, vagyis azt úgy vonják meg, hogy az anyaországtól legfőlyebb csak egyes néprajzi szigeteket vegyenek el, de szüntessék meg azt az állapotot, hogy az új határral belementek a magyarság tömör lakosságú olyan területeinek a húsába, amely területek az anyaországgal földrajzilag szorosan összefüggenek.

De van ennél még szenzációsabb része is a Millerand-féle levélnek, amely szószerint a következőképpen hangzik:

„Igaz, hogy a magyar delegáció kifogást tesz az ellen, hogy a békerendelkezésekben sehol sincs szó népszavazásról. De ez azért van így, mert a társult hatalmak előzetesen teljes bizonyosságot szereztek maguknak a tekintetben, hogy teljes garanciával és őszintén keresztülvitt népszavazás nem mutatna számbavehetően más eredményt, mint azt, amihez a hatalmak már eljuttottak. Közép-Európa néprajzi viszonyainak és nemzeti törekvéseinek alapos tanulmányozása után. A népek akaratára kifejeződött 1918 októberében és novemberében, a kettős monarchia összeomlásakor, amikor a sokáig elnyomott népek egyesültek olasz, román, jugoszláv és cseh-szlovák testvéreikkel.”

El lehet-e képzelni, tisztelt Ház, ennél világosabb, ennél klasszikusabb, ennél szenzációsabb beismerését annak, hogy a békeszerződés készítői, vagyis a hatalmak négy megbízottja abban a szent hitben éltek, hogy ők Magyarországtól csak nemzetiségi elemeket szakítottak el a fogalmuk sem volt arról, hogy megkérdezésük nélkül elszakítottak onnan három és fél millió magyart és sok százezer németet. Mert, hogyha ezt tudták volna, úgy józan ésszel csak nem mondhatták volna azt, hogy azért nem szükséges a népszavazás, mert hisz világos az, hogy minden faj saját fajtestvéréhez törekszik! Hisz ez az indokolás a legklasszikusabban mutatja, hogy mennyire alapos a revízió gondolata, mert hisz éppen a Millerand-levél fentebb idézett mondatából tűnik az ki a legfrappánsabban, hogy a szerződés készítőinek

szemében is a népek önrendelkezési elvének súlyos megsértéseképpen jelentkezik az a körülmény, hogy a több millió magyart és sok százezer németet megkérdezésük nélkül fajilag és nemzetségtől teljesen idegen országok hatalmi körébe löktek át!

— T. Ház! Kell-e mindezeknél fényesebb perújítási jogalap a trianoni szerződés megváltoztatására? Napnál világosabb az, hogy magának a szerződésnek indokolásából kitűnik az, hogy az ország hetvenkét százalékos megeseonkítása csak úgy állhatott elő, hogy Wilson, Lloyd George-ot, valamint Orlandót és Millerandot is megtévesztették, elhitették velük, hogy a békeszerződés nem csinál mást, csakis azt, hogy helyreállítja a nemzetiségi elemek önrendelkezési jogát az összeomlott Habsburg-monarchia területén.

Azt hiszem, hogy teljesen meggyőztem arról mindenkit, hogy a trianoni revíziós igény egy olyan nagyszabású és komoly nemzetközi perújítás, amely elől tisztességes embernek nem lehet kitérni. Ez a perújítási igény nem háborús gondolathól született, sőt éppen ellenkezőleg, a revízió egyedül és kizárólag a béke érdekét szolgálja, mert kétségtelen, hogy ahhoz, hogy Magyarország valóban kibékülhessen szomszédaival, ezen perújítás révén meg kell teremteni az erkölcsi tehetőséget.

Ha valakinek tör van a bordái között, addig nem lehet attól kívánni, hogy átlelje volt ellenségeit, hanem először a tört ki kell onnan húzni. Aki valódi és őszinte békét akar Európa ezen részén, annak pártolnia kell a revíziót. Nem úgy értem én ezt a felszólalásomat — fejezte be nagyszabású, jogászai érveléssel is alátámasztott beszédét Nagy Emil —, hogy ezzel én pressziót akarnék gyakorolni a kormányra. Teljesen megbízom gróf Károlyi Gyula miniszterelnök úr külügyi bölcsességében, amely szerint ő megfogja találni annak a módját és idejét, ahogyan és amikor ezen perújítási gondolatnak érvényt szerezzen és ezen mai felszólalásom nem volt más, mint csak egy nagy magyar feljajdulás, de ennél több, egy jogilag teljesen megalapozott perújítás, amelynek az a célja, hogy Magyarország Revízió révén életképes viszonyok közé állíttassék vissza, hogy ott a béke gondolatát helyesen szolgálhassa. Nem fennhéjázó a mi követelésünk és elvetünk magunktól mindenféle kardesörtetést, mi nem teszünk mást, mint csak önerzetesen és férfiasan, de azért tisztelettel, sőt mondhatnám alázatossággal kiáltjuk oda a nagy világnak, hogy szolgáltassanak igazságot Magyarországnak. Kérem a kormányt, hogy a bölcsessége által megállapítandó időben és módokon, de azért mielőbb szerezzen érvényt ennek a nagy magyar nemzetközi perújításnak.

Világ folyása.

Időjárás. A fagyos szentek egész Európában nagy hideget hoztak. Sok helyen fagyott. Napokon át fagyos északi szelek dühöngtek s jéghideg csapadék zúdult a virágzó fákra. Pünkösdre remélhetőleg megjön a szép idő a hosszú, múltani nem akaró hideg hónapok után. — Egyébként a tavalyi szárazság után, az idénre is inkább szárazságtól félnek az időjárás tudósai, úgyhogy a tavaszi esőnek örülni kell.

A fecskék. A „Bizalom“ múlt ősszel megírta, hogy a szeptember végén beállott fagyok következtében, a fecskék ezerszámra hulltak le félig holtan, félig megfagyva, a meleg, déli országok felé való repülésük köz-

ben. Ezeket a fecskéket állatbarátok ezerszámra szedték össze és gyűrűvel megjelölve, madárkalitkákban vonaton szállították le a déli meleg vidékekre, különösen Olaszország déli végén fekvő Szicília szigetére.

Most a tavasz beálltával azután ezek a megmentett fészkek ugyancsak ezerszámra jönnek vissza elhagyott fészkeikbe. Gyűrűikről lehet megismerni őket. Jószívű emberek nem hiába fáradoztak értük, valóban sikerült megmenteni e barátságos, emberlelket felvidítő kedves kis madarak életét.

Berzeviczy Albert előadása Goethéről. A Magyar Tudományos Akadémia vasárnap délelőtt tartotta meg 92-ik ünnepélyes közgyűlését, melyen nagy és előkelő közönség jelent meg. Berzeviczy Albert „Goethe élete és műve” címen tartotta meg elnöki megnyitóját.

A világirodalomban — mondotta — nem találunk írókat, ki a maga életének és irodalmi munkásságának viszonyát oly teljesen feltárta volna az utókor előtt, mint Goethe. . . Goethe teljesen átértézte azt a felelősséget, mely őt egyenisége és élete rendkívüliségének tudatában az utókorral szemben terhelte, midőn majdnem mindent megörökített, ami életével és munkásságával összefüggött. Naplója vasszorgalomnak tanubizonysága s az a felfogás, mintha a lángész szükségkép a rendszerelenségben, a szertelenségben és rögtönzésekben nyilvánulna meg, csattanós cáfolatát találja Goethe életében. Tizenhataléves korában azt írta a nővérének, hogy meggyőződése szerint vannak benne tulajdonok, melyek arra képesítik, hogy költővé váljék s szorgalom által idővel azzá is fog válni. Szokatlanul céltudatosan tevékeny volt életének majdnem utolsó percéig, csak a fanatikus munkadöztön végeztethette el vele élete művét.

Anyák napja. Vasárnap úgy a fővárosban, mint a vidéki városokban, sőt a legkisebb falvakban is lélekemelő ünnepségek keretében áldoztak az édesanya iránti tiszteletnek és szeretetnek. A Horthy Miklósné fővédnöksége alatt álló Országos Nagybizottság, egységes keretek között rendezte meg a fővárosban az idei ünnepségeket. A Vigadóban rendezett matinén dr. Ripka Ferenc főpolgármester tartott ünnepi beszédet:

Az élet nagy csodálatosan fenséges jelenségei közé tartozik — úgymond — a szerető anya. Égből hullott sugár, a teremő és szerető Isten üzenete. Az élet forrása, életet adó melege, ápoló vezére, gondos kísérője, önfeláldozó hűsége. Ami bennünk testi erő, lelki jóság van, szelid szeretet és bátor egészség, mind édesanyánknak köszönhetjük. Magyar nemzet, magyar anyák nemzedéke vagy! Magyar anya öléből indult el az államférfi, a tudós, a művész, a munkás, a hős, a nemzet minden ereje, tudása és bölcsessége. A magyar anyák ünnepét üljük ma. A lelkesedésnek és hálának fényével világítunk rájuk, hogy öntudatra ébredjen a magyar és hajoljon meg tisztelettel a magyar anya előtt. Petőfi lelke szeretettel inri öccsét: Anyánkat, azt az édes, jó anyát, szeresd, tiszteld, imádd! Ezt az üzenetet küldi Petőfi ma minden magyar gyermeknek és én ezzel az üzenettel nyitom meg a magyar anyák napját!

Nagy tömegek látogatják a Nemzetközi Áruminta-Vásárt. A kedvezőtlen időjárás ellenére is hatalmas tömegek keresték fel a Nemzetközi Vásárt és gyönyörködtek a magyar ipar és kereskedelem által kiállított árukban.

Eltemették a francia köztársaság elnökét. A múlt héten merénylet következtében meghalt francia államfőt nem a Pantheonban helyezték örök nyugalomra, hová Franciaország nagyjait szokták temetni, hanem

özvegyének kívánságára kint a temetőben, a világháborúban meghalt 4 fia mellé. Az egész ország gyászolja a köztiszteletben állt agg elnököt. Pütkösöd előtti csütörtökön Franciaország új államfőt választott.

Németországban a munkanélküliek száma meghaladja a 6 milliót. A gazdasági helyzettel és munkanélküliséggel kapcsolatos kétségbeesés nagy. A közép-osztály tagjai közül ma már nagy tömegeket képeznek a nincstelenség tömegei, kik valósággal koldusbotra jutottak, mert csak emberlátsaik adományából élnek.

Az osztrák kormány megbukott, a kancellár visszalépett. Új megoldás még nincs. A tárgyalások folynak.

A magyar képviselőház az államháztartás költségvetését tárgyalja. Ezzel kapcsolatban megírták az újságok, hogy az állami gazdálkodás ez év március havi mérlege most került nyilvánosságra, mely szerint ott egymillió hiány mutatkozik. Ez azt jelenti, hogy egymillióval volt több az állam kiadása márciusban, mint a mennyi a bevétele.

Az ember és a természet.

1. Senki se kérkedjék azzal, hogy ő a természet felett áll. Bizonyos tekintetben mondhatják ezt a fizikusok és természettudósok, akik számára a természet kísérleti alap. De ezek is tudományos munkájukat csakis beható megfigyelések, elmélyedt tanulmányok alapján végezhetik sikerrel.

2. Egészségesen gondolkozó és érző emberek feladata, magukat a természet részének tekinteni és a nagy szervezetbe bekapcsolódni, akárcsak egy kővecske nagy mozaikképben. A komolyan törekvő megtalálja ott előbb vagy utóbb a maga helyét. Ezt elérni és megtartani oly fáradtság, mely böven gyümölcsözik. De egyúttal megnyugvás is, mert egy a közepén levő megfigyelő állomásról a dolgokat könnyebben megismerhetők.

3. Némely emberben a természetért való lelkesedés vele született. Ezt sokan úgyszólván játszva szerették meg gyermekkoruktól fogva. Ezért már második énjükké vált. Mások — és pedig a legtöbben — csak idővel sajátítják el. Beható beleélés és beleézés útján nyílt szemmel és fogékony lélekkel. Mindkettő együtt egyik sem a másik nélkül.

4. Amit a szem természeti szépségekből és folyamatokból felvesz, viszhangot kell, hogy találjon a lélekben. Csak itt kapnak a szem által rögzített képek tartalmat és fényt. Csak itt lesznek élénkek és hatásosak

5. A gyakorlatlannak tehát elsősorban meg kell tanulnia a szemlélest. Oly módon, hogy nem siklik át a felületen, hanem belemélyed a látványba. Ez épúgy áll a növényi, állati és külvilág részleteire, mint az egész vidékre nézve. A mélyített szemlélet útján közelebb jut ismertebbé és érthetőbbé lesz a természet csoda szervezete. Minél tökéletesebb ez a munka, annál erősebb lesz a szemlélőnek természet-kötöttsége.

6. Kedves embereket, akikkel zárt helyiségben és a szabad természetben gyakran együtt voltunk és szép órákat töltöttünk, a természet keretében élénkebben látjuk képzeletünk útján.

7. Az alpesi világ hű tükre az emberi életnek. Lent széles rétek: a gyermekkor, feljebb az erdőség (a serdült és férfikor) egészen fent a szikla és hóvilág: az aggkor. Jégből, hóból és forrásból csörgedeznek a vizek (az öregkor bölcsessége) majd tomboló zuhatagokká

(tetterő) alakulva szaladnak, mint folyamok a tenger felé, örökös körforgásban.

8. A természetbe bele is lehet fülelni. Nemcsak a mindenki által észrevehető lombzörgést, vihart és patakzúgást, madárdalt és harangszót. A természet hangjai oly ezerfélék, finomságukban és színárnyalatukban oly határtalanok, hogy csak gyakorlott fülek hallhatják. A belefülelést azért meg kell tanulni.

9. A vadász, erdész és pásztor nép csodákat tud mesélni, amelyek más fül számára legtöbbször zárva maradnak. „Hallgatni a fű növéstét” és a „kövek beszélnek” csak első pillantásra túlzottaknak látszanak. A csendnek is van hangja, kiváltképpen az alpesi világban. Erre fülelni, ezt szintén megérteni oly nagyfokú élvezet, hogy annak megtanulása bő jutalmat hoz.

10. Az embernek a természethez való kapcsolatait leginkább magányos és lassú vándorúton lehet mélyíteni. Sugalmazástól vezetve figyeljük a látott és hallott dolgokat, folyamatokat mindaddig, amíg a létrejött kapcsolatot tisztán érezzük. A természet felidéz ekkor az ember lelkében zengéseket és dallamokat, míg a lelkünkben hullámzó hangok és melódiák színekké és tájképekké változnak át, egymást kiegészítve és termékenyítve.

Disszonáns hangokat hallottam a „Baráti Ház” egyesület létesítése ellen, fegyenc- és rabtársaim között. Hangokat, amelyek céltalannak, jó eredményt nem hoznak mondják az egész tervet.

Vannak, akik bizalmatlanul fogadják az egész tervet, anélkül, hogy közelebbi okát adnák bizalmatlankodásuknak.

Akad viszont, aki így okoskodik: nekem semmi közöm az egész tervhez: Nem veszem igénybe! Nekem vannak rokonaim és ismerőseim, akikhez bátran mehetek szabadulásomkor; tőlük aztán elhelyezkedem majd valamiképp odakünn az életben; nem is vagyok hajlandó adni egy fillért se a terv megvalósítására.

Kis „óberhé” lesz a Baráti Ház: mondja a harmadik. Mindennapos látogató lesz a Baráti házban a rendőrség: legjobb hát elkerülni és semmi közösségi kapcsolatban nem lenni a Baráti házzal!

Jól van, jól! — szól a negyedik. Nekem nincs kifogásom a terv ellen, de kevés a pénzem: hogy adhatnék egy vörös krajcárt is ilyen célra? Ám valósítsák meg nélkülem az egészet, majd igénybe veszem!

Némelyik viszont titkon, ki nem mondottan és sötéten okoskodik akként, hogy hiszen nagyon is jó ez a kigondolás! Legalább meghúzom magára a Baráti Ház falai között az első napok és hetekben; találkozom is ott a jó haverokkal és a kínálózó legelső alkalommal megcsinálunk egy jó mókát és ott hagyjuk a Baráti házat. Hehehe!

Kedves bizalmatlankodó Testvérem! Nem mondom, hogy légy bizalommal a Baráti Ház terve iránt; ezt úgyis hiába mondanám. Kérlek azonban, gondolkodjunk affelől, hogy vajjon az, aki nekem, meg neked, meg a harmadik útról érkező nincstelen szabadultnak terített asztalt, meleg otthont készít és úgy vár, hogy vajjon azok velünk jót akarnak-e tenni vagy sem?

A Baráti Ház nem olyanok számára akar létesülni, akik ismerőseik és rokonaiknál meghúzhatják magukat szabadulásuk esetén. Ezeknek nincs is mit keresniük a Baráti Házban. Nem követeli, nem kéri ezek filléreit senki, viszont a Baráti Ház jövődőlakói kéri ezeket arra, hogy ne legyenek ellenségeik tervük megvalósítá-

sánál. Ha pedig van bennük egy szikrányi érzés felebarátaik iránt, úgy nem tagadják meg pénzbeli segítségüket.

Neked szenvedő fegyenc-társam, aki azt véled, hogy „óberhé” lesz a tervezett otthon és a rendőrség lesz ott mindennapos vendég, neked ez a válaszom: a Baráti Ház bárhol fog létesülni, lakóinak poharában tiszta víz lesz, azaz: komolyan föltett szándék az, hogy a bűnöző életet abbahagyják. Ám jöjjön a rendőrség a törvényes esetekben, felvilágosítást is fog kapni; de ha mégis hatáskörét túllépve molesztálna bennünket, megtaláljuk a törvényes oltalmat és védelmet.

Ejnye, ejnye barátom, ki oda akarsz jönni közénk a tervezett otthonba lakni és velünk élni: mond, komolyan gondolod te, hogy megváltozott életet akarsz folytatni ezentúl, ha mégis egy vörös krajcárt se akarsz adni ily célra? Te még egy kicsit tolvaj vagy, azért beszélj így! Hallottál valaha valamit a felebaráti szeretetről?

Sötéten gondolkodó fegyenc-társam! Mi is a mi tervünk lényege? Az, hogy alakuljon egy egyesület, melynek tagjai nem akarnak többet bűnöző életet folytatni. Más szókkal: ez egyesület tagjai véglegesen elhatározták, hogy ezentúl nem fognak sem lopni, sem rabolni stb. Megváltozott lelkű emberek oly tömörülése lesz ez, ahol a tagok földművelés, kertészet és ipari munkálkodással foglalkoznak s amely egyesületet kiki ott is hagy, ha másutt kedvezőbb föltételek melletti foglalkozást kap.

Sötéten gondolkodó barátom, ki ott haverral találkozni és „jó mókát” megcsinálni szándékozol! Nem fogod te két hétig sem kibírni megváltozott lelkű emberek társaságában! Idegen, kellemetlen lesz az ottani környezet a te sötét terveidhez! A lóláb hamar kilátszik és megeshetik, hogy előbb kiebrudalnak onnan, mintsem gondoldnád!

Aki a régi úton akar járni, az ne jöjjön, ne hazudjon semmit megváltozott, jó szándékáról a Baráti háznak! Csak az lesz tárt karokkal fogadva, aki komolyan új emberré lett, illetve akar ezután új életet folytatni.

Nagyon is szükség van — Testvéreim — nagy szükség van a Baráti házra! Tekintsünk egy pillanatra befelé szívünk mélyére: ott él mindenök szívében a vágy, hogy vajha én is olyan ember lehetnék, mint más! Vajjon miért nem kezdhetek én új életet? Pedig mily őszintén szeretnék megjavult és megváltozott lenni!

Ezekre az öntépő sóhajok és kérdésekre, mint szigorú tilalomfa adódott eddig a válasz: de hát mit tegyek, hova menjek, hol és hogyan kezdjek új életet?

Ezt a tilalomfát akarja ledönteni a Baráti Ház terve ahol léged meg engem szívesen várnak. Tépelődőlked terhét akarja megkönnyíteni e terv.

Úgy vélem, hogy a fegyintézetek lakóinak nagy része örömmel és köszönettel fogadja a „Bizalom” hátsábjain fölvetett tervet, köszöni a Markó utcai fogházban alakult bizottság eddigi és jövőbeli tevékenységét. Vélem, hogy évi keresetünk 10%-át mi is szívesen átengedjük.

Mindenki, aki keresetének 10%-át felajánlja, bizonyítékát adja jóra való készségének és becsületességre való hajlandóságának.

Sötéten gondolkodó Testvérem! Próbáld meg gondolkodni kissé világosan! Ne az én kedvemért, de — édesanyádra gondolván — tedd ezt meg!

dr. rab.

„Szükkörben a lélek is kisebb lesz,
Céljaival együtt nő az ember.”

Goethe.

Láthatatlan ember.

Itta: *Gárdonyi Géza.*

Történeli regény. (Szemelvények.)

Odahallatszott hozzánk az öreg családfő beszéde:

— Hát bezony nagyuram, a leány olyan színű volt, mint a tészta. Mingyárt mondtam a fiamaik, hogy mondok: Hallod-e, semmi jót se nézek én ki ebből a rableányból: bolond voltál, hogy odaadtad érte azt a paripát.

— Elég, — mondotta a király.

Elcsöndesültek.

Atilla ismét megszólalt:

— Súlyom, mikor a lovadat, pénzedet odakínáltad a leányért láttad-e, hogy peteg színű?

A legény habozva felelt:

— Látást láttam, uram, de a halált azt nem láttam benne.

— Hát ki látta azt? Szóljon az, aki látta a leányban a halált.

A sokaság hallgatott.

A király szólt ismét:

— Megvetted a leányt: megvetted a betegségét is. Apró vitéz megtartja a lovát, de tisztességből visszaadja a tíz aranyat, hogy ne legyen hármás a károd.

A felek szótlanul elmentek. A földön ülők közül fölkeltek valami hatan. A legöregebb előállt. Köhécselt. Egyet törült a bajuszán.

— Én uram szücs vagyok, az apám is az vót, az öregapám is, és ez az ember tigrisbört vett tőlem. Ugy meg volt munkálva az a tigrisbőr...

Az már más ügy volt. Otthagytuk a törvénykezést. Az udvar kapujában láttuk Apró vitézt meg Súlyom vitézt. Apró vitéz ott olvasta Súlyomnak markába az aranyakat, — tisztességből.

Zéta megismerkedik Dsidsiával.

Másnap a követség ebéden volt Atillánál. Az uram is. Én ismét a királynéhoz mentem.

A kapuban Csáthéknak a kis dadájával találkoztam. Elém állt, és mintha régi ismerősök volnánk, azt mondja nekem:

— Ugye kérlek: nem vagy-e avzon? (Olasz.)

— Nem, — feleltem elcsodálkozva.

— Azért, — sóhajtott —, mert én avzon vagyok. Édes anyám avzon nő volt, és az én nevem Dsidsia. Vagy ahogy itt mondják: Dsidsia.

Csúnya név, gondoltam.

A kisleány folytatta:

— És az én édesanyám rabja volt Csáthéknak, és itt szült engem. De tavaly meghalt. Isten nyugosztalja. S kereszlet vetett magára, könnyet pislogott el.

— Mi közöm vele? — mordultam reá.

Elpirult. Sovány barna kezét az arcához nyomta, és ijedten pillogott. Egyáltalán kellemetlen jelenség volt szegény: mint valami szoknyás fiú, és gyermekszag terjengett belőle.

— Hát mit akarsz? — kérdeztem enyhébben.

— Semmit, — felelte szomorún.

Tovább siettem, szinte rohantam a királynéhoz.

Csak azok a nők voltak ott, akik az előttevaio napon, még többen is vagy hárommal.

Csak Emőke hiányzott.

Kedvetlenül rajzoltam. Hol lehet Emőke? Megint vadászik?

Délfelé bevezették a kis Csabát. Csinos kis csillogó szemű kölyök. Bizonyosan fürdőből jött, mert a haja vizes volt. Taplószin selyemruhácskába öltöztették.

A nadrágja alját a saru aranyfonatú zsinórával fölhálozták a térdéig.

A kis királyfit minden nő megcsókolta. Ő csak az anyját csókolta meg. S mingyárt mellém állt: nagy érdeklődéssel szemlélte a szegfűt, amelyet rajzoltam. Az arcomra is rábámult.

— Ki vagy te? — kérdezte kedves gyermeki kíváncsisággal.

— Görög vagyok, — feleltem elmosolyodva, — messze földről való, ahol a mesék országa kezdődik. Erre méginkább elbámult.

— Láttál tündért?

— Láttam.

— Hát vasorru bábát?

— Azt is.

— Hát hétéfű sárkányt?

— Azt is.

— Elevent?

— Elevent, de csak egyfejűt.

— Egyfejűt? Hányta a lángot?

— Hányta.

— Dobálta a sziklát?

— Azt nem.

— Hát mit dobált?

— Tányért az ura fejéhez.

Csaba bámult. A nők kacagtak.

A királyné is mosolygott. Elkapta a fiát, megcsókolta.

— Eredj: vár a lovad. Aztán az ebédnél nem szabad ám az idegenekhez menned, a szakálcukat simogatnod, az aranyláncukat babrálnod. Atyád mellé ülsz, és komolyan viselkedel, mint atyád.

Csaba mégegyszer rám pillantott, azután elvitték. Végre magam is elszabadultam.

Elnéztem a királyi palotához. Ott sok különféle öltözötű harcos ácsorgott. Volt olyan is, akinek bölényfejbőr volt a süvege. A két szarva is rajja a bölénynek. Aki látta, szinte tartott tőle, hogy megökleli. Szarmata harcos volt az. Követségben jött. Még akkor a szarmatákat nem ösmertem.

A palota egyik lépcsőjén két lantos unatkozott. Vérszínpiros selyemben mind a kettő, s őszek is már mind a ketten. Pengették, hangolgatták a lantjukat, s időnként az ajtónálló felé tekintettek.

Látszott rajtok, hogy ünnepies elfogodással várnak arra a pillanatra, amikor intenek nekik, hogy beléphetnek. Az idő már jól behajlott a délutánba, mikor az urak kijöttek az ebédről.

— No, ez feledhetetlen! — lelkesedett Makszimosz.

— Csudálatos! — rázta a fejét gazdám.

— Álomnak is beválik! — dadogta a százasos. Piros volt az arcuk és a százasos tántorgott is. Priszkosz mingyárt neki-ültetett az írásnak, hogy azon melegében lediktálja az ebéd lefolyását, de Makszimosz minduntalan megzavart bennünket.

— Micsoda király ez! — lobogott benne a lelkesedés. Ha a császár meghallja, hogy Atilla fatányérból eszik és fapohárból iszik!

— Ez is csak ke-kevélység, — rikácsolta a százasos, aki alig állt a lábán. De nem baj: nekem tetszik a katonában a ke-kevélység.

— Micsoda kevélységről kotyogsz te! — hörkent rá Makszimosz. Nem kevély ember az olyan, aki a népe közé ül, hogy egy hitvány lóperben ítéljen.

— De megveti az aranyat!
 — Próbáld meg egy zsákkal!
 — Irtózatos ész ég ebben a barbárban! — csóvalta a fejét a gazdám is, én az embert a nevetéséről itéltem meg. A varga röhög. A tudós csak mosolyog. De kicsoda kategóriába sorozzam azt, aki még azon a bolond Cerkón se nevetett.

S erre mind a hárman kacagtak.

A százados eltámolygott a sátorába, hogy aludjon.

— No én nem tudom, melyik kategóriába sorolsz engem. — mondta Maksziminosz, — de én majd megfuladtam nevetemben.

— Mindenki az oldalát fogta, — udvariaskodott Priszkosz, ő egymaga volt komoly a nagy társaságban. Mármost azt szeretném tudni, hogy nem volt-e nevelésnek neki az a bolond, vagy hogy nem akart nevetni?

És elgondolkodva rázza a fejét.

Maksziminosz nem értette. Ő a testi embert látta Atillában is. Priszkosz azonban a lelki embert látta. S én meg a két beszélgetőnek a különbségét láttam meg aznapon először.

Rika királyné jószívvel van Zétához.

Másnap esett az eső. A hunok megfordították a bőrüket a sátorukon is, magukon is szőrrel kifelé. Mintha medvéknek a városában volnék.

De azért a királyi palota körül csak annyi a nép, mint az előttevaló napon.

A sátorunkból oda lehetett lehetett látni Csáthéknak a házára. Láttam, mikor Emöke bő hattyútoilköponyegben jelent meg az ajtóban és egy alacsony szürke lóra ült. A lóval egy rövidnyakú férfirabszolga futott a királyné palotájáig.

Nekem is egyszerre sürgőssé vált, hogy odamenjek. Mosdottam, öltöztem, kenekedtem. Én is lovon mentem át, hogy a sarum be ne sározódjék. Úgyesen ugrottam a falépcsőre. A lovat odakötöttem egy oszlophoz.

A királyné csak harmadmagával ült a szobában. Szinte csodálkozva nézett reám:

— Rajzolni jöttél? Borult az ég. De azért csak maradj, hátha kitisztul.

A kereveten ült s egy közönséges, mázatlan cserépfazék volt az ölében. A szőnyegen körülötte arany ékszerek, láncok, gyöngyök, kőszentnyűk, násfák, gombok. Hogy miért tartotta azt a sok kincset a királyné egy ordináre fazékban? és miért nem valami ezüstkupában, vagy díszesládában? nem tudom. Lehet, hogy babonából. Lehet, hogy úgy szokták. A szokás talán maradvány az ősidőkből, mikor még vízben, földben rejtegették a kincseket.

Emöke az ablaknál ült, amelynek hólyagtáblái a borulathban jégtáblákhoz hasonlítottak.

Az ékszereket törölgették, keféltették, fényesítették mind a hárman.

A királyné is. Egy széles aranyöv volt a kezében. Vert arany eperlevelek láncja. A levelek között koralgyümölcsök.

— Láttál-e valaha ennyi kincset? — kérdezte a királyné, mikor a művészi övre rábámultam.

— A mi ötvöseinknél láttam efféléket. — feleltem, — de nem ilyen szépeket.

— Ennél szebbek is vannak nekem, — mondta a királyné, — de mintha világozdna: próbáld meg ezt a láncot, hátha jó lesz a rajza himzés alá.

A beszélgetésükből megértettem aztán, hogy a királyné az új asszonynak választ ajándékot az ékszerekből. A menyegző után való holdtűzláskor az új

asszony sorra látogatja a régieket. Akkor ajándékozza majd meg a királyné.

Rika királyné csöndes és szomorgó természetű asszony volt. Ahogy oit ült, akkor is a feje meghajlott, mint a hervadó virágé. Ritkán szólott, és ha vidám volt is, szelid mosolygás volt minden nevetése. Én amikor csak lehetett, fölnéztem a rajzomról. Emökét néztem, s ha Emöke mögöttem járt, akkor a királynét.

A királyné egyszer oldalt ült felém, s akkor láttam, hogy az orra kissé hosszú. A csorbafogú nőnek tompe volt az orra. Emökéé is hosszúka, de finomvonalú. Akkor gondoltam azt, hogy a hosszúorrú emberek hajlandóbbak a büskomolyságra, mint a rövidorrúak. A kisorrúak többnyire vidámak. De-mi köze az orrnak a lélekkel?

És csakugyan Emöke is inkább komolytermészetű volt, mint vidám.

A királyné gyönyörködve nézett egy gyémántokkal becsillagzott elefántcsontkarperecét, s egyszer csak hozzám fordult:

— Milyen karperecet viselnek a görög nők?

— Mindenfelét, — feleltem óvatosan, — már kinek van. Mert az ország már nem gazdag, felséges asszonyom.

— Nyakláncot viselnek-e?

— Nemigen, felséges asszonyom. Nálunk azt tartják, hogy az arany nyaklánc idegen országbeli férfiaknak való. A nők legfeljebb ha gyöngyfüzért viselnek a nyakukon, azt is csak ünnepen.

— És a görög leányok. — kérdezte Emöke, — szépek-e a görög leányok? Olyan-e a ruhájuk, mint a miénk?

— A görög leányok mind feketék, feketeszeműek, feketehajúak, fehérbőrűek, — feleltem, — és nem olyan szépek, mint a hun leányok. A ruhájuk is formátlan most, de valamikor oly szépen öltözködtek, hogy annál szebben már nem lehet.

(Folytatása köv.)

Szerkesztői üzenetek.

Felhívjuk új olvasóink figyelmét „Láthatatlan Ember“ című gyönyörű szép s igen híres folytasásos regényünkre, melyet szívességből bocsátottak a Bizalom rendelkezésére.

Aki az előző folytatásokat nem olvasta, elkerheti azokat az intézet könyvtárából, hol a Bizalom számai megvannak.

A „Láthatatlan Ember“ Atilla hun fejedelem idejében játszik. A hun testvérmemzet volt a magyarral s néhány száz évvel a magyarok előtt jött ki Ázsiából s a mai Magyarország területén birodalmat alapított. Atilla, ki — a monda szerint — Istentől csodálatos módon kapott legyőzhetetlen kardot, állott a hun birodalom élére s mint csodálatos emberfeletti hadvezér és fejedelem legyőzte úgyszólván az egész akkori világot. A népek „Isten ostorának“ nevezték őt, rettegetek tőle és csodálták ...

A „Láthatatlan Ember“ egy görög emberről, Zétáról szól, ki Görögországból Atillához kerül s a hun nép életében, csatáiban résztvesz és a legnagyobb megpróbáltatásokon, legcsodálatosabb élményeken megy keresztül.

Felélős szerkesztő és kiadó:

N. GÖLLNER MÁRIA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE

Budapest, V., Markó-utca 16., III. emelet 28.